

Тригуб І.П.

старший викладач кафедри ділової іноземної мови

та міжнародної комунікації

Національного університету харчових технологій

м.Київ

МОТИВАЦІЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ

ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НЕМОВНИХ ВНЗ

Державна політика України в галузі освіти спрямована на вирішення стратегічних питань, що постали перед національною системою освіти загалом і віщою школою зокрема, під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів. Тому важливим для держави є виховання людини і майбутнього фахівця інноваційного типу мислення та культури, проектування освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти; пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг; апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем; реального забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісної освіти, свободи вибору в освіті; модернізації змісту освіти і організації її у співвідношенні до світових тенденцій і вимогам ринку праці; забезпечення безперервності освіти та навчання протягом життя[1]. Нові політичні і соціально-економічні зміни в Україні та її прагнення до активного і плідного співробітництва із західними країнами суттєво вплинули на розширення функції іноземної мови як предмета і привели до переосмислення мети, завдань та змісту вивчення іноземної мови. Адаптація до розширення міжнародного співробітництва та міжнародних контактів потребують сьогодні глибокого володіння іноземною мовою. Тому виключно важливим у процесі навчання іноземних мов є питання мотивації, оскільки саме вона є «пусковим механізмом будь-якої людської діяльності, зокрема і пізнання» [1, ст. 15]. Це значною мірою підвищує престиж предмета «Іноземна мова» як дисципліни у ВНЗ. Звичайно, проблема мотивованості у навчанні

виникає з кожної дисципліни, але особливо гостро вона проявляється під час вивчення іноземної мови. Комплексність, теоретична і практична значущість проблеми навчальної мотивації визначили неабияку інтенсивність її дослідження у психолого-педагогічних науках.

Проаналізувавши матеріал, можемо розглядати мотивацію як основну рушійну силу у вивченні іноземної мови і відзначити, що мотиви відносяться до суб'єктивного світу людини, визначаються його внутрішніми спонуканнями [3]. Будь-яка людина може вчити і вивчити іноземну мову, якщо тільки сама відчує у цьому необхідність і потребу, а значить це бажання буде мотивовано. Саме тому формування у студентів ключової компетентності «умій учитися» набуває особливого значення, коли мова йде про навчання і виховання інтелектуальної еліти нашої держави. Прищеплювати учням прагнення і здатність до освіти впродовж життя необхідно починати ще в початкових класах. Як будь-який викладач, що працює над своїм самовдосконаленням, знає, що ключова компетентність «умій учитися» має такі компоненти: мотиваційний (ставлення до навчання); змістовий (вже відомі та нові знання, уміння, навички); процесуальний (способи виконання діяльності на різному рівні складності).

Зупинимося докладніше на мотиваційному компоненті. Це сформоване вміння вчитися, коли студент усвідомлює свою діяльність і прагне її вдосконалити; також виявляє інтерес до навчання і докладає вольових зусиль для досягнення позитивного результату пізнавальної діяльності; сам визначає мету діяльності або свідомо сприймає ту, що поставлена викладачем [2].

Поняття «мотив» вчені трактують по-різному: від розуміння мотиву як умови існування до морально- політичних установок і міркувань, за якими студент має діяти. Але більшість думок сходиться на тому, що мотив-це або спонукання, або намір, або мета. Навчальна діяльність є полімотивованою, спонукається багатьма внутрішніми та зовнішніми мотивами, що переплітаються між собою. Саме тому відомо, що мотиваційна сторона процесу навчання має дві групи мотивів:

- **Зовнішні.** До зовнішніх мотивів відносять навчання як вимушену поведінку, навчання заради лідерства і престижу, прагнення опинитися в центрі уваги. Зовнішня мотивація може бути дистантною, розрахованою лише на досягнення кінцевого результату. Студенти, в яких переважає зовнішня мотивація, прагнуть мінімальних затрат енергії при виконанні поставлених завдань [2]. Зовнішня мотивація не пов'язана зі змістом дисципліни, а зумовлена зовнішніми обставинами, такими як: мотив досягнення; мотив самоствердження; мотив ідентифікації; мотив афіліації; мотив саморозвитку; просоціальний мотив. Зовнішня мотивація через змушення людини вчитися дуже малоефективна і не сприяє досягненню високих результатів у навчанні. Тим більше не варто розраховувати на зовнішню мотивацію у навчання вже фактично дорослих людей, до яких можна віднести і студентів вищої школи. У цьому випадку доцільно спиратися лише на внутрішню мотивацію, тобто таку, де стимули до навчання породжуються саме тим, хто навчається, а не нав'язуються йому ззовні.
- **Внутрішні.** Якщо особистість здійснює навчальну діяльність заради самої ж діяльності, людина отримує задоволення від процесу пізнання нового, для неї велике значення має власний розвиток в процесі навчання, то мова йде про внутрішні мотиви. Внутрішня мотивація завжди є близькою й актуальною, тому процес вивчення іноземних мов має бути побудований так, щоб студенти на кожному занятті відчували радість від задоволення потреб, специфічних для дисципліни. Якщо внутрішня мотивація навчання переважає, то пізнавальний інтерес є достатньо стійким, студент навчається охоче. Студенти з внутрішньою мотивацією обирають завдання, які мають евристичний характер, є своєрідними викликами для інтелектуальних здібностей, що забезпечує найбільш стійкий інтерес до навчання. Внутрішні мотиви навчання, що характерні для діяльності, спрямованої на здобуття нових знань та на оволодіння необхідними для цього способами дій. Внутрішня мотивація

безпосередньо пов'язана із самою дисципліною. У цьому випадку студентів буде приваблювати сам процес навчання, оскільки вони самі отримають задоволення від того, що долають труднощі, які виникають під час розв'язання навчальних задач. У студентів мотиви навчання залежать також від рівня навчальної успішності студентів. Чим вище у студентів рівень навчальної діяльності, тим більший у них інтерес до дисципліни. Тому з високою позитивною внутрішньою мотивацією ефективність навчальної діяльності зростає у багато разів. Така висока позитивна внутрішня мотивація у навчанні іноземних мов виникає в тому випадку, якщо мовленнєва діяльність мовою, що вивчається, та сам процес оволодіння нею мають для тих, хто навчаються, особистісну значущість: стають важливими для досягнення особистісних цілей та пробуджують позитивні емоційні відчуття.

Одним із найважливіших факторів формування у студентів потреби в навчанні, і вивченні іноземної мови зокрема, є особистість викладача, його ерудиція та майстерність викладання предмета. Методи формування пізнавальних інтересів потребують створення емоційно-моральних ситуацій, цікавих аналогій, здивування, зіставлення життєвих і наукових тлумачень при вивченні мови. Найважливішим є емоційна та яскрава мова педагога, яка буде захоплювати студентів і стимулювати їх до навчально-пізнавальної діяльності. Доброзичливе ставлення викладача до студентів, що ґрунтується на повазі і вимогливості до них, сприяє також формуванню мотивації навчання. Варто звернути увагу на те, що у неможливому ВНЗ викладач зобов'язаний підбирати відповідні навчальні матеріали, які б являли собою когнітивну, комунікативну, професійну цінність, які б мали творчий характер і стимулювали розумову активність студентів. Відомо, що оволодіння іноземною мовою має продуктивно-творчий характер, оскільки справжня комунікація завжди відбувається в змінюваних умовах та опирається на творчі навички та вміння. Як засвідчує практичний досвід, основними педагогічними засобами, які забезпечують формування мотивації вивчення студентами економічних спеціальностей іноземної мови за

професійним спрямуванням, є: комунікативні вправи на засвоєння лексики, граматики в межах теми; робота з основними текстами, комунікативні вправ до основних текстів; відпрацювання мовленнєвих кліше та штампів, робота з текстами, що мають професійну спрямованість; розвиток умінь діалогічного мовлення; усні доповіді; ігри, що ґрунтуються на принципі імітаційного моделювання ситуації реальної професійної дійсності; аналіз конкретних ситуацій; письмові форми роботи. З метою урізноманітнення навчальних матеріалів, крім рекомендованих навчальних посібників та підручників, потрібно використовувати додаткові матеріали: автентичні тексти професійного спрямування, вузькоспеціалізовані статті із сучасних оригінальних газетних, журнальних та наукових джерел, аудіо- та відео записи, зразки ділових листів, ілюстративний матеріал. Важливим способом підвищення мотивації до вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей є використання сучасних інформаційних технологій.

Інший шлях формування навчальної мотивації при вивченні іноземної мови студентами немовного ВНЗу пов'язаний безпосередньо з особливостями організації навчального процесу. Інтерес до вивчення предмета буде існувати в тому випадку, якщо навчальна діяльність набуватиме для студентів творчого характеру. Крім змісту навчального предмета, мають значення і методи роботи з ними. Під час спілкування іноземною мовою слід намагатися не лише підвищувати рівень мовленнєвих компетенцій студентів, але й формувати у них творче мислення для максимального розвитку особистості в цілому. Це потребує ретельного підбору мовленнєвих ситуацій, тематики проєктів, інноваційних ігор, які характеризуються відкритістю, орієнтацію на вміння діяти у нестандартних ситуаціях і на залучення до роботи усього творчого потенціалу учасників. Подібні цілі можуть реалізовуватися у різних формах практичної діяльності, а саме у міжособистісному спілкуванні, у діяльності за інтересами, а згодом у професійній діяльності. С. Смірнов зауважує [5], що для підвищення мотивації до вивчення того чи іншого матеріалу необхідно застосовувати наступні методи інтерактивного навчання: дискусійні методи,

проблемне навчання, метод кейсів, ігрові методи. Дотримання принципу міждисциплінарних зв'язків у процесі вивчення іноземної мови також позитивно впливає на мотивацію до засвоєння іншомовних матеріалів й спонукає студентів уважно ставитися до отриманої інформації. Моделюючи ситуації професійного характеру можливо використовувати міждисциплінарні зв'язки іноземної мови за професійним спрямуванням з такими спеціальними дисциплінами, як менеджмент, маркетинг, організація виробництва тощо. Це значно стимулює інтерес студентів, розширює їхні знання зі спеціальності і забезпечує практичне використання іноземної мови в можливих реальних ситуаціях.

Таким чином, метою вивчення іноземної мови студентів економічних спеціальностей є розвиток умінь використовувати мову як засіб спілкування у сфері майбутньої діяльності, що є можливим завдяки правильній мотивації вихованців із використанням різноманітних методів, прийомів, засобів навчання.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 роки. / Верховна Рада України.- Офіц. вид.- К.: Парлам.вид-во, 2012,- 37с.
2. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [під заг. ред. О.В.Овчарук].- К. : «К.І.С.», 2004.-376с.
- 3.Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / К.: «Інкос», 2006.-248с.
4. Lepper, Mark R. Motivation Considerations in the Study of Instruction / Mark R. Lepper // Cognition and Instruction.-1988.-№ 5.- P. 289-309.
- 5.Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов.- М.: Изд. центр «Академия», 2001.- 304 с.

